

DISPUTATIO PHYSICA.

A N I M A
In Genere
Quam
Divinâ favente gratiâ
In Regia Upsaliensium Academiâ

P R Ä S I D E
M. JOHANNE L. STALE.

NO, Græcæ Lingvæ professore publ. & p. t. col.
legij philosophici Decano spectabili, præce-
ptore ac promotore suo, debitâ animi
observantia perpetim colendo.

Placida disquisitioni ingenij exercendi ergo submittit

N I C O L A U S S V E N O N I S
Collinus Smolandus.

*In Auditorio Gustaviano ad diem Junij horis
a septima matutinis.*

U P S A L I A E,

Imprimebat E SCHILLUS M A T T H I A,
ANNO CL. I C. XXXV.

IN CHRISTO PATRI
Admodum Reverendo & præclarissimo
Dn. M. NICOLAO KROKIO
Diœcesis Wex. Episcopo dignissimo, pietate, reli-
gione & authoritate gravissimo, mecanati ac
patrono suò gratio, omni devotionis no-
mine etatèm venerando.

S I M U L A C

Reverendis, Clarissimis, venerabilibus, venerandis, Humanissi-
mis & Doctissimis viris,

M. Johanni Baazio Juncop. M. Hermanno Dusæo Wex.
loc. past. & præposito digniss.

M. Nicolao Suenonis cru-
cim. Past. & præp. in Alguas
bedha vigilantissimo.

past. & præposito meritissimo.
M. Erico G. Spinero pastori
& præposito in Resshillia im-
pigerrimo, consanguineo de-
sideratissimo.

M. Zachariæ P. Lundbergio M. Jonæ Dryandro Sch. Wex.
Sch. Wex. Lett. Th. celeberrimo. Rectori dexterissimo.

M. Jonæ Bergio, Concessori Dr. Jacobo Benedicti Past.
ibidem solertissimo.

in Forsheda attentissimo, af-
fini exoptatissimo.

Dn. Magno Stenonis com- Dr. Suenoni J. Bloma ibidem
ministro in Vrehult diligen- comministro per vigili, con-
tiß. consanguineo amicissimo. sanguineo suavissimo.

Ut & reliquis præfata Diœcesis Dn. Præpositis, pastoribus &
verbi divini ministris leclissimis, promotoribus, præceptoribus,
fautoribus & reverentibus, quovis observantie & officij ge-
nere honorandis, in certam sui promovendi sum & grati-
onimi accipit, reverenter & officiosè offert

Author & Respondens

T H E S I S I.

Rerum physicarum naturam, in nomine sancta Tejados, contemplaturi, in qua multiplicita potentiae & scientia Dei vestigia, mirificè impressa eluent. Animam tanquam rerum naturalium mensuram, scal. exerc. 102. f. 5. & in pomario physico Reginam delibandam selegimus, de qua, ingenij acuendi gratia, pauca non immerito ventilanda rudi minervâ proponere animus est. Quid enim illâ scitu jucundius? Quid cognitum mirabilius? Quid utilius? commoda in disciplinas diffundit plurima: vitam & operationes animantibus tribuit varias: Templi Delphici foribus, inscriptum illud nôdi oratòr nobis acquirit, scitu necessarium. Verum difficultatem, cum inextricabilis diversarum opinionum labyrinthus, tum ejus admiranda subtilitas, inducunt maximam. Quod innuere videtur D. Isod. dum inquit: ô homo, quid miraris syderum altitudines & profunditatem maris, intra in animi tui abyssum & mirare si potes. lib. 1. de summo bono

II.

Quamvis autem ad fastigium cognitionis anime vel violento remigio vix liceat pervenire: in magnis tamen & arduis voluisse satius esse quam desisse, arbitramur. Supponimus itaque omnium primò animam dari, quod 1. ejus manifestae operationes. 2. seniorum philosophorum eam affirmantium, unanimis consensus. & 3. sacri codicis infallibilia testimonia, satis evidenter testatum relinquunt.

III.

Penitus rem ipsam inspecturi, ne extra debitos limites incerti vagemur: Definitiones animæ tam Nominalem, quam realem, ut &c effecta, cum ejusdem divisione, bono cum Deo, ordine breviter exponamus. Vestigijs itaq; A ist: insitatur, dividentes in primis ens in substantiam & accidens. Animam non esse accidens patet ex eo, quod accidens, substantia oppositum; Non est unquam ejus pars cui inest. Nec constituit aliquid aliud cum eo cui inest: Quorum utrumq; anima præstat.

IV.

Relinquitur propterea, quod sit substantia quippe incorporea, quia non est composita ex materia & forma; quare nec corpus esse potest. Nec materia, qua solum passionis est subjectum, hoc vero actionis; sed forma ea quæ est actus corporis organici.

V.

In ὀνοματολογίᾳ anime occurrit primò ejusdem Etymologia, que ducta esse videtur à πνεύμα seu ἄνευ πνεύματος, i.e. ventus, à quo deinde deducitur anima; vel quia abrutorum anima aëri non sit absimilis; vel quia rationalis per modum inspirationis explicatur.

VI.

Deinde Homonymia, per quam nè ullus hic decipiatur, cum omnium fermè errorum sit secunda mater, sciendum est animam non sumi. 1. pro vita. Nec 2. pro toto animato. Neq; 3. pro corpore, que omnia tropicè intelliguntur Neq; verò 4. propter à corpore sit sequestrata & sub conceptu puri spiritus concipiatur, quomodo ad disciplinas superiores pertinet. Sed 5. pro ea viventium & animatorum parte que à corpore contradistinguitur, que significatio est hujus loci propria.

VII.

Tertio Synonymia, de qua sciendum est, animæ vocaculum ad omnia viventium genera se se extendere, & alio nomine forma viva

viva dici; anima vero hominis specialius, mens, ratio, spiritus intellectus & voluntas dicitur. Quorum nominum ubi fore conationem iam persequi, instituti ratio non permittit.

IX.

Quibus prelibatis, Philosophorum quorundam varijs de anima opinionibus, ut quidditatem minus explicantibus, nuntium remittentes, ad definitionem ejus veram ac realem quae à priori, properem⁹, quæ talis: η ψυχὴ εἰν ἐντέλεχαι η πεόη σώματος. Φυγεῖ, ζῶντος ἔχοντος οὐράμα. Anima est actus primus corporis physici organici, vitam habentis potentia. Arist. l. 2. de an: c. 1.

IX.

Hic omnium primo notandum venit, quod anima non sit thema aliquod perfectum & completum, sed partiale; est enim corporis animati pars essentialis, quæ per se in predicamento non collocatur. Quare perfecta definitio, qualem thema completum sortitur, secundum axeis Beatae logicam hic dari non potest; sufficiat ergo data, quæ perfectior non potest haberi, quam pro meliori ejusdem cognitione, paucis perstringamus:

X.

Generis vicem sustinet hic ἐντέλεχαι, cuius quidditatem scalig: explicat cum dicit: si sciunt quid sit eidem, quid meo. Φη, quid λόγος, quid τὸ δὲ οὐκ εἶναι, non ignorabunt quid sit ἐντέλεχαι: & tum p̄cipue pro differentiâ specificâ & formâ essentiali agnoscitur, cum epitheton πεόη additur, nam sic ab εὐσεβείᾳ distinguitur, quæ alias indifferenter s̄epissimè usurpantur. Exerc. 307. f. 39.

XI.

Notationem nominis insuper addit talem, quod dicatur τὸ δέ τὸ εὖ, quia sit in omnes artus infusa; & τὸ λόγος, quia est 1. finis 2. perfectio τὸ πλεῖον, id est perficere; & εὖ per relationem 1. ad materiam, quia eam habet continetq; ut sit unum & regit 2.

ad

ad operationes, quia potis est omnes operationes & motus producere. Ex eis enim ita accipitur in s. metaph. & in cratyllo Conf. exec. 307. s. 12. & 39.

XII.

Concludim⁹ ergo ērūlē Xeū primam nihil aliud esse quam essentiam seu formam substantialem per quam corpus animalium reverā est tale, hoc est, per quam facultates habet omnes vita actiones obvendi: & vocari primam respectu propriarum operationum, quae ab ista essentia fluunt, quae vocantur actus secundi, sicut forma vocatur actus primus. Non est ergo actio non perennis agitatio.

XIII.

Differentiae specificæ respondent verba: corporis organici, id est, habentis organa ad functiones animæ in corpore obvendas. ut dicatur quid organicum requiruntur, duo. 1. effigies & figura cum certâ qualitatum temperie. 2. potentiae vitales inherentes materia ab anima.

XIV.

Vitam habentis potentiam, id est, non sit causa efficiens vita sicut forma, sed principium passivū tale per quod tanquam instrumentū anima exerceat suas operationes. Potentia hic intelligitur impropriè prout actum conjungit non verò exclusit: ita ut si vel maxime corpus actu vitales operationes exerceat, tamen dicatur habere potentiam vivendi, id enim quod vivit etiam potest vivere h. e. exercere vitales operationes.

XV.

Cum anima ad corpus duobus modis referatur: uno modo, ut ejus forma à qua in specie constituitur, prout modò est definita. Altero modo, ut corpore à se informato utens tanquam instrumento ad operandum, quo respectu sic describitur: Φυλη ἀ τὴν φύσιν οὐδενόπερ οὐδὲ διαφέδε πεπτω-

Ani-

Anima est id, quo vivimus & sentimus & intelligimus
primò. A. s. l. 2. de an. c. 2.

XVI.

Cum anima ad singula animarum genera sit analogum
quid, quo um natura est, ut per sua subjecta analogata intelligan-
tur; anima hic per operationes maximè proprias exponitur, que
unumquadq. gen^o consequuntur, ut animæ vegetativa vivere,
scensit: sentirè &c. Quæ verba scilicet vivere, sentire, in-
telligere non sunt conjunctim accipienda, sed per distributionem,
ita tamen ut disiunctio fiat cum copulatione ad partes præceden-
tes. & dicatur! Anima vel est id quo corpus aliquod pri-
mó vivit; vel id quo primo vivit & sentit; vel id quo pri-
mó vivit sentit & intelligit.

XVII.

Particula quo in definitione accipienda est pro principio &
ratione essendi atq. operandi, quo formaliter vivimus sentimus &c.
Particula vero primò additur ad differentiam corporis organicè
quo secundariò & organicè vivimus, sentimus. magir. l. 6. phys.
c. 2. Hac de quiditate animæ dicti sunt: sequuntur iam ejus
effecta, quæ sunt vel formalia vel causalia.

XVIII.

Effectum animæ formale; vel est simpliciter tale quod
est totum esse compositi animati quod ex unione animæ &
corporis organicè resultat. vel secundum quid tale, quod est,
determinatio materiae ad certam speciem, hoc est, secundum
quod materia non sit aliud quod sed aliud quo, aliud scil: sub
forma, ut loquitur scal. exerc. 102. f 3.

XIX.

Effecta vero causalia sunt vel facultates vel operationes. Fa-
cultates animæ sunt principia, quibus anima ad operandum
habilis redditur. v. g: facultas vegetativa, sensitiva &c.

Quæ

XX

Quæ facultates, quatenus sub ratione potentia & juxta operationes vita diversas expendantur, generaliter quinq; recensentur. 1. vegetativa. 2. sensitiva. 3. appetitiva. 4. locomotiva, & 5. intellectiva.

XXI.

Operationes animæ sunt actiones mediantibus facultatibus productæ in corpore animato & ha sunt variae, pro diversitate potentiarum & organorum; ut. nutritio, visio, &c.

XXII.

Animam deniq; dividimus, in vegetativam sensitivam & rationalem. Nam in plantis & arboribus, datur anima vegetativa, ut nutriantur & crescant. In animalibus datur ad huc perfectior anima, quæ non solum vivunt & nutriuntur; verum etiam sentiunt, audiunt & vident. In homine deniq; perfectissima nempè rationalis, que prater vitales operationes & sensitivas etiam rationales edit. Tres igitur dantur animæ species generaliter loquendo; quarum posterior semper priorem sicut numerus quaternarius ternarium, includit.

XXIII.

Vegetativa & sensitiva philosophice loquendo nunquam sunt vel esse possunt formæ specificæ, sed duntaxat anima intellectiva seu rationalis forma est specifica: unius enim speciei non potest esse nisi una saltem forma substantialis. Quæ vero sint formæ specificæ plantarum in specie consideratarum & bestiarum specialiter spectatarum in hac vitâ à priori ignoramus, quod autem specie differant, luculentè evincunt, earum operationes, specie differentium.

XXIV.

Neq; in homine vegetativa & sensitiva sunt formæ. Nam si essent in homine tres animæ seu formæ, tribus etiam intellectibus obnoxius esset homo. Diversæ enim formæ diversis intellectibus

ritibus destruuntur, unus siquidem substantialis interitus, unius substantialis formæ destructione, terminatur. Cum ratio propositi vel a contrahere jubet, quæ ideo desiderari hic videntur, in questionibus sequentibus supplebantur

Quæstio

1. An anima sit tota in toto, & in qualibet ejus parte tota? Aff.
2. An anima sit radicaliter in corde, vel cordi correspondentia? Aff.
3. An anima sit indivisibilis? Aff.
4. An potentiae animæ realiter ab ea differant? Disting.
5. An animæ plantarum revera & actu sunt in seminibus earum? Aff.

II A P E R T A

1. An Deus concurrat ad quosvis actus rerum creatorum? Aff.
2. An res creatæ aliquid verè agant? Aff.
3. An actio sit in agente vel paciente? Aff. Dist.
4. An omnis actio fiat per contactum? Aff.
5. An honestas jubeat ut venditor emptori vitium rei vendendæ significet? Aff.
6. An Genus potest conservari in una specie? Aff. Dist.
7. An relata sunt simul naturæ? Aff.
8. An tropus locum habeat in tota prædicatione? Neg.

Literis & virtute ornatisimo,
Dn. NICOLAO S. COLLINO
 Thesum harum de ANIMA, ut authori ita
 propugnatori per industrio, conterraneo
 & amico suo familiarissimo.

περφάνημα

Ηικαιόν κλέσθετο τοῖς ὑψιλόφοισι λόγοισι
 Δῆ περσικαρπέειν ἐπί τοις οὐδὲν περ
 Νῦν τοῦτον αἰποτίων καὶ ἀπηρχούσιν τὸ διέλθειν
 Πάντος ἐνθυβόλως καὶ μετέπειτα ὁ φέλεις
 Περικόπτεις ταχέως πειλαῖς περιμασύνης
 Νῦν κόλαδειν ἴδεις τὸ ἄρτμις ἐσθλεῖ εἴμενον.
 Εἰ τῷ τοις βιβλοις σκῦτον χρήσησι συνέντα.
 Καὶ τοῦτος τοῦ ψυχῆς μην τορεών περιέγνω
 Μῶν διαλαμβάνεις πυκνῶς χειλῆ πειλάνεις
 Μῶν διαλαμβάνεις καὶ μαϊανδελα λύκει
 Τοῦτος ἄρτμιας ἐνεκα ἀστατῆς
 ἐχεδίαζεν

MAGNUS JOANNIS Hofman-
 nus de petrā wex,

